

گفت وگو با محسن اسلام زاده درباره تجربه تولید آثار رسانه‌ای در روزهای جنگ تحمیلی سوم

قصه جنگ، این بار از پشت لنز

شکیبا اخمیی راد

در روزگاری که جنگ ها تنها در میدان نبرد تعریف نمی شوند و هر تصویر روایت و ویدئو می تواند به اندازه یک موشک اثرگذار باشد.

نقش رسانه بیش از هر زمان دیگری برجسته شده است.درواقع تصاویر ثبت شده،روایت های ساخته شده و داستان های مضایره شده به جهان، می توانند آن چنان تأثیرگذار باشند که حتی معادلات جنگ ها را تغییر دهند. در چنین شرایطی، مستندسازان به عنوان راویان خط مقدم رسانه‌ای، نقشی تعیین کننده دارند. محسن اسلام زاده، که در این میدان حضور فعال داشته و در جریان جنگ اخیر، همراه با گروهی از مستندسازان، تصویربرداران و تدوینگران، به تولید ده ها اثر پرداخته است. او در گفت وگو با ما از تجربه حضور در قرارگاه رسانه‌ای سازمان اوج، تولید آثار کوتاه و زودبازده، چالش های پیش روی مستندسازان، ضعف ها و قوت های عملکرد رسانه‌ای و همچنین ضرورت ثبت تاریخی وقایع جنگ سخن می‌گوید.

● تولید ۴۰۰ اثر در دل بحران

اسلام زاده در ابتدای این گفت وگو با اشاره به فعالیت های خود در قرارگاه رسانه ای سازمان اوج می‌گوید: من در ایام جنگ رمضان به همراه حدود ۱۵ تا ۲۵ نفر از مستندسازان، تدوینگران و تصویربرداران در کنار هم در قرارگاه رسانه ای سازمان اوج مشغول به فعالیت بودیم و توانستیم نزدیک به ۴۰۰ اثر با محوریت موضوعات مختلف تولید کنیم.

به گفته او این آثار در قالب های متنوع و با رویکردهای متفاوت ساخته شده اند؛ از مستند های کوتاه چند دقیقه‌ ای گرفته تا آثار مفصل تر.

این مستند ساز با اشاره به بخش های مختلف تولیدی این مجموعه توضیح می دهد: یکی از این برنامه ها «از قلب ایران» بود که به کارگردانی وحید فرجی در ۲۵ قسمت تولید شد و به روایت وقایع جنگ پرداخت. این مجموعه به زبان های مختلف هم ترجمه شد. برنامه دیگری با عنوان «ما هستیم» نیز شکل گرفت که در آن فعالیت های اجتماعی مردم و نهاد های خدمت رسان در دوران جنگ به تصویر کشیده شد.

اسلام زاده تأکید می‌کند که بخشی از تولیدات نیز مبتنی بر تصاویر آرشیوی بوده و موضوع هایی مانند تنگه هرمز یا اقتصاد جهانی را در بر می‌گرفته است.

او یادآوری می‌شود: کار ما همچنان ادامه دارد، اما با توجه به اینکه جنگ متوقف شده و کنداکتور شبکه های تلویزیونی به حالت عادی برگشته، به نظر می‌رسد در تهران دیگر آن ضرورت قبلی برای تولید اثر وجود ندارد. از همین رو برای انتقال قرارگاه به هرمزگان مذاکراتی انجام شده است تا در خط مقدم که اکنون جنوب کشور و تنگه هرمز است، حضور داشته باشیم.

● اثرگذاری در نبرد رسانه‌ای

این مستندساز باور دارد در شرایط جنگی، رسانه به اندازه تجهیزات نظامی اهمیت دارد. او همچنین بیان می‌کند: در جنگ رمضان ما به این نتیجه رسیدیم که باید آثار زودبازده تولید کنیم، چون بخشی از این جنگ، جنگ رسانه‌ای است.

● اثرگذاری در نبرد رسانه‌ای

این مستندساز باور دارد در شرایط جنگی، رسانه به اندازه تجهیزات نظامی اهمیت دارد. او همچنین بیان می‌کند: در جنگ رمضان ما به این نتیجه رسیدیم که باید آثار زودبازده تولید کنیم، چون بخشی از این جنگ، جنگ رسانه‌ای است.

● تنه نازک درخت قصه

قصه فیلم «تاکسیدرمی» بر اساس پیرنگ قلابانه تلاش برادر ناتنی شاه مخلوع، پس از وقوع انقلاب اسلامی، برای فرار از کشور شکل گرفته، ایده‌ای که روی کاغذ ظرفیت بالایی برای تبدیل شدن به یک کمدی سیاسی متفاوت دارد. بهترین سکانس های فیلم، به ویژه سکانس فرار از دست مردم و تلاش برای پرواز با هواپیمای ملخی، دقیقا از همین ایده سرچشمه می‌گیرند و نشان می‌دهند «تاکسیدرمی» در لحظاتی کوتاه، قابلیت خلق موقعیت‌های کمیک و کنایه‌آمیز را دارد. اما مشکل اصلی اینجاست که ایده فقط در همین حد باقی می‌ماند و در کل مدت زمان فیلم، بیشتر از چند دقیقه کار نمی‌کند. بدین ترتیب، قصه «تاکسیدرمی»، به جای گسترش موقعیت مرکزی و تبدیل آن به روایتی منسجم، مدام از شاخه‌ای به شاخه دیگر می‌پرد

● گفت‌وگوی روز

البته سوژه های زیادی وجود دارد که می‌توان در آینده به صورت مفصل تر و تحلیلی تر به آن ها پرداخت. برای مثال، موضوع یهودیان ایرانی یکی از همین سوژه هاست که البته یک کار کوتاه درباره آن ساخته شده است.

اسلام زاده به نمونه های دیگری از تولیدات رسانه ای در این نبرد اشاره می‌کند؛ از جمله تولید پویانمایی های لگویی که در فضای مجازی بازتاب گسترده‌ای پیدا کردند و حتی توجه کاربران و اینفلوئنسرهای خارجی را به خود جلب کردند. به گفته او، برخی از آثار تولید شده در بخش بین الملل قرارگاه رسانه‌ای اوج نیز به کشورهای دیگر ارسال شده و بازخورد هایی دریافت کرده که نشان می‌دهد ایران در حوزه رسانه توانسته است، اثرگذار ظاهر شود.

● ضرورت ساخت آثار متعدد درباره میناب

یکی از نکات مهمی که اسلام زاده بر آن تأکید دارد، ضرورت ثبت وقایع جنگ برای آیندگان است. او می‌گوید: اتفاقات زیادی رخ داده که باید درباره آن ها مستند های بلند و عمیق ساخته شود؛ ما جرای میناب یکی از مهم ترین آن هاست. همچنین ماجرای ناو دنا، آسیب به بناهای تاریخی و اتفاقات تلخ دیگری که رخ داده است، برای نمونه، حادثه‌ای داشتیم که چند زن هنگام آماده سازی افطار در یک مکان جمع شده بودند و بر اثر بمباران به شهادت رسیدند. او معتقد است که نباید اجازه داد این وقایع به فراموشی سپرده شوند و باید با نگاه های مختلف و برای مخاطبان داخلی و خارجی، روایت های متنوعی از آن ها تولید شود.

● تنوع روایت ها؛ از حماسه تا مظلومیت

اسلام زاده با اشاره به تنوع دیدگاه های مستند سازان می‌گوید: هر مستند ساز باید از زاویه دید خود جنگ را روایت کند. برخی نگاه حماسی دارند. برخی بر مظلومیت تأکید می‌کنند و برخی به ابعاد اجتماعی یا سیاسی می‌پردازند. او تأکید می‌کند که هیچ محدودیتی در انتخاب موضوع وجود ندارد و می‌توان درباره جنبه های مختلف جنگ، از شهدا گرفته تا زنان، کودکان، امدادگران و حتی مسائل سیاسی، آثار متنوعی به گفته اسلام زاده، یکی از مهم ترین نکات در

تولید آثار مستند، توجه به مخاطب بین المللی است. او می‌گوید: اگر می‌خواهیم در خارج از کشور تأثیرگذار باشیم، باید با ادبیات جهانی کار کنیم و نیازها و دغدغه های مخاطب خارجی را بشناسیم.

این مستندساز به تجربه همکاری با رسانه هایی در چین و کره جنوبی در جریان جنگ اخیر اشاره می‌کند و توضیح می‌دهد که مخاطبان خارجی علاقه مند بودند بدانند زندگی روزمره مردم در شرایط جنگی چگونه است؛ از وضعیت فروشگاه ها و میپم بنزین ها گرفته تا تعامل ادیان و اقوام مختلف. او درباره بازخورد هایی که از مخاطبان خارجی دریافت کرده اند نیز بیان می‌کند؛ بازخورد ها جالب بود. مثلا درباره مستند یهودیان ایرانی، برخی کاربران عرب در فضای مجازی نوشته بودند که یهودیان ایران از برخی مسلمانان کشورهای دیگر مواضع بهتری دارند. همچنین موضوع مهاجران افغانستانی و فعالیت نیروهای امدادی هم برای مخاطبان خارجی بسیار جذاب بود.

● نقاط قوت و ضعف عملکرد رسانه‌ای

اسلام زاده عملکرد رسانه‌ای در این جنگ را مثبت ارزیابی می‌کند و در این باره می‌گوید: به نظر من به یک بلوغ رسانه‌ای رسیدیم. کارهای خوبی انجام شد، هرچند می‌توانست بهتر هم باشد. یکی از مشکلات، کمبود حمایت از برخی گروه ها بود. برای مثال، در مشهد یک قرارگاه بیش از ۱۰۰ اثر تولید کرد، اما به دلیل حمایت نشدن، تعطیل شد. این در حالی است که بسیاری از فعالان رسانه‌ای بدون دستمزد و هیچ چشم داشتی با تحمل فشارهای زیاد در ایام جنگ کار می‌کردند. او نبود یک سازوکار مشخص برای شناسایی خبرنگاران و مستندسازان در میدان نبرد را یکی از مشکلات جدی در جنگ رمضان می‌داند و بیان می‌کند: در صحنه های بحرانی، نیروهای مختلف امدادی، آتش نشانی و پلیس لباس و نشانه مخصوص دارند. اما مستندسازان و اهالی رسانه قابل تشخیص نیستند و این می‌تواند خطرساز باشد. این مستندساز با اشاره به وجود مشکلاتی در روند صدور مجوز نیز ادامه می‌دهد: با وجود اینکه نسبت به گذشته و جنگ ۱۲ روزه وضعیت بهتر شده بود و سازمان های دولتی و نهادهای امنیتی همکاری خوبی داشتند، اما همچنان یکپارچگی

شکار در بزنگاه فرار

نگاهی به فیلم «تاکسیدرمی»، اثر محمد پایدار



و در نهایت، مخاطب را با مجموعه‌ای از موقعیت‌های پراکنده و ناتمام تنها می‌گذارد. «تاکسیدرمی» می‌خواهد هم هجو سیاسی باشد. هم کمدی سیاه، هم فانتزی و هم روایتی تاریخی؛ اما در نهایت، هیچ‌کدام از این‌ها از کار در نمی‌آید.

● عبدالرضا در سرزمین عجایب

به نظر می‌رسد خالق «تاکسیدرمی» درک دقیقی از کمدی فانتزی و کمدی سیاه نداشته و صرفا با ترکیب مؤلفه های نامنسجم، آش درهم جوشی که البته پوسته ظاهری جذابی دارد برای مخاطبش تدارک دیده است. نتیجه این تلاش، اثری است که بیشتر از آنکه سینما باشد، به یک شهر بازی شلوغ شباهت دارد و می‌توان آن را «عبدالرضا در سرزمین عجایب» نامید؛ یعنی جهانی شلوغ و بی‌قاعده که در آن



لازم میان آن‌ها وجود نداشت و برخی افراد با سختی زیادی برای فعالیت روبه‌رو بودند.

● محدودیت‌هایی در حوزه پخش

اسلام زاده درباره محدودیت و ملاحظات‌ی که در پخش آثار وجود داشته نیز بیان می‌کند؛ ملاحظات‌ی در زمان جنگ برای حفظ روحیه مردم وجود داشت. از همین رو برخی آثار منتشر نمی‌شدند. اما با این حال ما مضطمان را برای آینده انجام دادیم تا روزی که به روایت تاریخی و روایت جنگ نیاز داشتیم. از آن‌ها استفاده کنیم. او همچنین با اشاره به تولیدات بالای رسانه‌ای در ایام جنگ رمضان یادآور می‌شود: ظرفیت آنتن تلویزیون پاسخگوی حجم بالای تولیدات در این مدت نبود. ولی در مجموع آثاری که با نگاه خوبی ساخته شده بودند، بارها و بارها از شبکه‌های مختلف پخش شدند.

این مستندساز ادامه می‌دهد: در مجموع من تولیدات زیاد را اتفاق مثبتی می‌دانم، چون امکان انتخاب آثار بهتر برای پخش‌کننده فراهم می‌شود.

● حرکت به سمت روایت قصه‌های جنگ

به گفته اسلام زاده در این جنگ، بسیاری از مستندسازان به سمت تولید آثار کوتاه و زودبازده حرکت کردند، اما این به معنای کنار گذاشتن مستند های عمیق نبوده است. او که باور دارد باید هم زمان هم کار رسانه‌ای سریع انجام داد و هم مستند های عمیق ساخت بیان می‌کند: این نکته را نباید از یاد برد که تولید مستند عمیق به ایده نیاز دارد و این کار ساده‌ای نیست. در واقع مستند ساز باید بتواند زاویه‌ای جدید پیدا کند و چیزی به دانسته های مخاطب اضافه کند تا تأثیرگذار باشد.

اسلام زاده همچنین برای فعالیت رسانه‌ای در این روزها نیز پیشنهاد می‌دهد: با توجه به آتش بس صورت گرفته، دیگر تولید کارهایی با ساختارهای گزارشی کمتر جواب می‌دهد. از همین رو باید به سمت روایت قصه های جنگ و تولید آثار داستان محور حرکت کنیم. او باور دارد که ایران ظرفیت و امکانات لازم برای حضور در عرصه بین‌المللی را دارد و باید با استفاده از این ظرفیت‌ها، روایت خود را به جهان منتقل کند.

● کم‌دین‌های خاموش

بسیار دشوار است که با حضور بازیگرانی مثل مجید صالحی، حسن معجونی، هادی کاظمی و بیژن بنفشه‌خواه، یعنی شماری از بازیگران برجسته عرصه کمدی که معمولا با حضورشان حتی در آثار متوسط هم می‌توانند لحظاتی سرگرم‌کننده خلق کنند، فیلمی تا این اندازه سرد و ناتوان از جذب مخاطب ساخته شود. مجید صالحی در «تاکسیدرمی» تلاش می‌کند با بازی پرانرژی همیشگی اش، شخصیت اصلی را سرپا نگه دارد، اما فیلم‌نامه چیز چندانی برای ارائه به او ندارد. حسن معجونی و هادی کاظمی هم در میان آشفتنگی فیلم گم می‌شوند و بیژن بنفشه‌خواه نیز همچنان مشغول بازی کردن در هر پیشنهادی است که به او داده شود. در کنار این چهره‌ها، فیلم محمد پایدار از حضور دو بازیگر کمدی مشهوری، یعنی علی مسعودی و جواد خواجوی، هم برخوردار است که هیچ‌کدامشان نمی‌توانند بازی درخورتوجهی را مقابل دوربین ببرند.

● تکنیک بدون فرم

با وجود نقاط ضعف پرتعداد، «تاکسیدرمی» در طراحی صحنه و جلوه‌های ویژه بصری، وضعیت خوبی دارد. بازسازی برخی فضا های تاریخی، طراحی لباس و گریم نیز نشان می‌دهد که عوامل فنی فیلم تلاش زیادی برای خلق جهان اثر کرده‌اند. اما این کیفیت فنی به فرم هنری منجر نمی‌شود و صرفا در حد تزیینات اجرایی باقی می‌ماند. به عبارت دقیق‌تر، تکنیک در «تاکسیدرمی» در خدمت روایت قرار نمی‌گیرد و نمی‌تواند به فیلم هویت ببخشد. به همین دلیل، فیلم با وجود ظاهر جذاب‌یش، در نهایت اثری پریشان و فراموش‌شدنی از کار درمی‌آید؛ تجربه‌ای که می‌خواهد متفاوت باشد، اما در نهایت راهش را گم می‌کند.

نگارستان

نگارخانه اشراق میزبان نمایشگاه چیدمان مفهومی



نمایشگاه چیدمان مفهومی با عنوان «کمک رسید!» به کوشش سعید خاتمی شنبه ۱۹ اردیبهشت ساعت ۱۹ در نگارخانه اشراق افتتاح می‌شود.

نمایشگاه «کمک رسید» یادبودی است از آنچه گرفته شد و پرسشی است از آنچه بازماند، روایتی از خاطره، اعتراض و مسئولیت جمعی.

این نمایشگاه که با همت واحد هنرهای تجسمی حوزه هنری خراسان رضوی برپا می‌شود، از یکشنبه تا پنجشنبه هفته آینده در دو نوبت زمانی «تا ۱۹ و تا ۲۱ در این نگارخانه ادامه خواهد داشت.

ایستگاه هنر

علی نصیریان، بازیگر سرشناس سینمای ایران:

ایران از بین رفتنی نیست



علی نصیریان بیان کرد: ایران از بین رفتنی نیست چون ماملت ریشه داری هستیم نه یک ملت ۲۵ ساله. به گزارش ایسنا، این بازیگر قدیمی تئاتر، سینما و تلویزیون به تازگی در گفت وگویی که توسط روابط عمومی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی منتشر شده، درباره ادعاهای اخیر رئیس جمهور امریکا

گفته است: ایران از بین رفتنی نیست، خیلی از بربرها و مغول‌ها آمدند و خواستند ایران را از بین ببرند اما نتوانستند. ما تا شاهنامه، حافظ و سعدی و تا فرهنگ و ریشه داریم، کسی نمی‌تواند ایران را از بین ببرد.

او گفته است: ممکن است در ظاهر جایی را خراب کند ولی دوباره ساخته خواهد شد هر چند این‌ها زامبران است. تمدن ما از بین رفتنی نیست چون ما ملت ریشه داری هستیم، ۲۵۰۰ ساله نیستیم.

چارسوق هنر

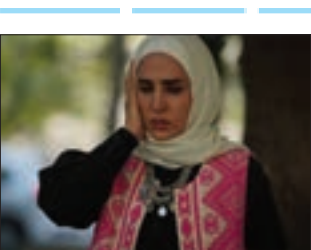
مستند «سربازان ابدی»، روی آنتن شبکه ۲ می‌رود



مستند «سربازان ابدی» که به نقش سرداران ایرانی از آریوبرزن تا حاج قاسم سلیمانی می‌پردازد جمعه ۱۸ اردیبهشت ساعت ۲۱:۱۵ روی آنتن شبکه ۲ سیما می‌رود. به گزارش خبرگزاری برنا، مستند سربازان ابدی، محصول بنیاد حفظ و نشر آثار شهید حاج قاسم سلیمانی است

و به سرداران بزرگ تاریخ ایران می‌پردازد. این مستند به بررسی نقش ۷ سردار اسطوره‌ای ایران زمین از آریوبرزن تا حاج قاسم در حفظ و حراست از مرزهای ایران می‌پردازد.

سریال «صدای قلب من» روی آنتن شبکه ۲



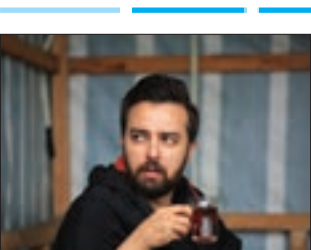
مجموعه هفت قسمتی «صدای قلب من» محصول خانه تولیدات جوان مرکز سیمرخ روی آنتن شبکه ۲ می‌رود. به گزارش خبرگزاری مهر، مجموعه هفت قسمتی «صدای قلب من» محصول خانه تولیدات جوان مرکز سیمرخ (آرمان‌به) نویسندگی و کارگردانی محمد مهدی چوپانی ساخته شده است که از شنبه ۱۹ اردیبهشت حوالی ساعت ۲۱:۱۵ از شبکه ۲ سیما پخش می‌شود. مجموعه تلویزیونی «صدای قلب من» روایتی احساسی و تأمل برانگیز از عشق، انتظار، ایمان، رذالت و اصالت انسانی را در قالبی داستانی و امروزی به تصویر می‌کشد. این مجموعه با تمرکز بر فراز و فرودهای زندگی و آزمون‌های دشوار انسان، بر این باور تأکید می‌کند که پایان تاریکی، روشنایی است. به شرط صبر و پایداری. این سریال به نویسندگی و کارگردانی محمد مهدی چوپانی و تهیه‌کنندگی رسول آذرسرا تولید شده است. در این مجموعه هنرمندانی از جمله سوگل طهماسبی، مرتضی امینی تبار، مینا شفیعی، اعظم جلودیان و آرزو تهرانی، با حضور علیرضا جلالی تبار، علی اوسینود و نسرين نکیسا به ایفای نقش پرداخته‌اند.

جنگ تحمیلی سوم به روایت مژده لواسانی



مستند تلویزیونی «من زنده‌ام» با روایت مژده لواسانی، به زودی روی آنتن شبکه نسیم می‌رود. به گزارش ایسنا، مستند تلویزیونی «من زنده‌ام» به تهیه‌کنندگی سیدحسین میری و کارگردانی محمدباقر شاهین به زودی از شبکه نسیم پخش خواهد شد. مستند تلویزیونی «من زنده‌ام» سفرنامه‌ای در دل روزهای پرالتهاب جنگ رمضان است که حال و هوای مناطق تنگه هرمز، جزیره هرمز، میناب، بندرعباس و اصفهان را در بستر رخداد های آن دوران به تصویر می‌کشد. روایت این مستند را مژده لواسانی برعهده دارد و تلاش شده است با نگاهی متفاوت، بخشی از زیست مردم و فضای حاکم بر این مناطق در روزهای جنگ بازخوانی شود.

مسابقه «نامیرا» در مسیر آنتن سیما



به گزارش شهرآرانیوز، مسابقه تلویزیونی «نامیرا» با اجرای محمودرضا قدیریان، هر روز ساعت ۱۰:۱۵، از شبکه سلامت پخش و ساعت یک بامداد روز بعد بازپخش می‌شود. مسابقه «نامیرا»، به عنوان نخستین مسابقه فراگیر با محوریت افراد دارای معلولیت، با حضور نیمی از شرکت‌کنندگان از میان افراد غیرمعلول و نیمی دیگر از جانبازان و معلولین برگزار می‌شود و رقابت آن‌ها در حضور چهار داور شامل هنرمندان سرشناس و قهرمانان پارالمپیک، ارزیابی و کارشناسی می‌شود. «نامیرا»، با رویکردی متفاوت تلاش دارد ضمن نمایش توانمندی‌های افراد دارای معلولیت، الگویی الهام بخش از همدلی، همکاری و رقابت سالم را به مخاطبان ارائه دهد.